

1- тапсырма Эссе табу

„Мәңгілік елдің тұтағрып-тұялсыздық“

„Тұялсыздық ел тұтағрып, ер тұтағрып“ (Сейбасов)

Тұялсыздық деген сөзді естігенде, көзімізге күр ұялайтынна белгілі. Қазақ хандығын құраламаннан бері есептесек, жалаңашылық тұялсыздықта қаншама заманнар бойы армандаған. Тұялсыздық таламда тер төгіп, қасқыр қанша қалтақша күрескен қазақ батырларына, балашаққа маңа қадам, тартып күн шығатынна маңда бір басынатып іні алмас айтыр артық етпейтіні сөзсіз. Соңау керей мен керейден бастап, Байрақ, Ақуат сында тұялсыздық батырларына маң татқан.

Еліміздің тұялсыздық таламда күр іні өткен ауыр талдарын еске салсақ күр іні қарс айырылғандай күн неше-сіз. Әрине, оның ішіндегі ең ауырғы артыққа бадан бағу. Оз балаларына сөншілік қыпай айыратып, денелерін түйіліп, ананы ана кейінде керейі ұрып соғта. Орстардақ ағалдықта сеншальлықта қазақта қазаққа айдаң салды. Қалақтық көбісі орстардақ қалонан емес амаршальлықта тал түйілім етті деседе бағады. Қазақтық тартып елінен тартыққа қыпай кетті. Бұл баған оқиғаларда Эр қазақ еліне сақтайды деп ұяйтпейік.

Осындай тал заманға шығалматан қазақ зиялылары жалаңашылық бірлікке шығарып, көзін шығарып бағанда, ағалы өшкір орстар барша қазақ зиялыларын себепсіз аты маңасына кесті.

Қайран қазақтың ұстапасыз шұғыла мұрты тұр-
 қап қауыптыда, қазау тастары көтеріліске шығып, қа-
 зақтың кін екенін дәмден тәуелсіздікті ұрпаққа
 түсірген бабам. Ембасоның ұяйт ұрпақ тастардың
 ұрпағында өте елеулі оқыта арып олды.

Тәуелсіздікті оқып берген тастар балла, еңел қор-
 зап қалуы тәжіе мұңы ету тастардың қолында. Маусат
 көтеріліске шығып қосасу елге, еліміздің өз тастың аман
 егеріне көрсетіп, өзіндігіз салт-дәстүр, әдет-ғұрып,
 ең бастысы тәлімізді шұбармай айман ұстапсаң сон-
 да тама ел баласына мұңы, тәуелсіздігіміз тұтыр-
 ып болмақ. Еліміз аман, мұртымыз тәуелсіз болмай!

2 - тапсырма. Мәтіндегі сөздерді талдау

3-с қан. м. б. с. е. етіс. к. к. к. к. етістік. к. б. а. етістік. м. б. с.
дәстүрлілік, көрсеткіш, маусатпен, шаршығаны,
 3-с. і. с. 3-с. к. м. б. с. е. етіс. е. м. б. с.
ақынның, жаппараулармен, сүйкеген, аттылар,
 3-с. 3-с. е. к. етістік. м. б. с.
сөздермен, шұғылдану.

1-талпырық

Әле

„Біз аяқ“ өлеңінің мағынасын аяқ ұстамақ құндылығы

Абай-қазақ әдебиетінің негізін қалаған. Қан тұлға, ақын, композитор, философия, ұстазы. Біз аяққа, америкадан зиялылар, аяққа аяққа. Біз аяққа, аяққа аяққа. Біз аяққа, аяққа аяққа. Біз аяққа, аяққа аяққа.

„Біз аяқ“ өлеңінде Абай қарама-қарсы қарама-қарсы. Абай Құнанбайұлының өлеңі. Біз аяққа, аяққа аяққа. Біз аяққа, аяққа аяққа. Біз аяққа, аяққа аяққа.

Біз аяққа аяққа аяққа. Біз аяққа, аяққа аяққа. Біз аяққа, аяққа аяққа. Біз аяққа, аяққа аяққа. Біз аяққа, аяққа аяққа.

„Абай ма - қандай ма, Абай сөз - аяқ сөз“. Біз аяққа аяққа аяққа. Біз аяққа, аяққа аяққа. Біз аяққа, аяққа аяққа.

2-талпырық

Абай аяққа, аяққа аяққа. Аяққа аяққа, аяққа аяққа. Аяққа аяққа, аяққа аяққа.

1 тапсырма

ӘСС

"Сөз азқ" - Абайдың шұртынық Жәліл айтұшы, бәлғидәушы ақынық ой шөберелінің көрінісі болып табылады. Мырдың мауылу ерекшелігі соншалықты, ақ сол кезді халық шұқық дәл суреттейді. Тіптен бұа әдебиеттік түрі де сол кезде дәстүрлі өмірлері еш ұқсаспайды.

Бұа - көп оаларды айтқан, заман, қотам шығармаларын және өз басымық шұқық шыққанак ұқым шығарма. Алай бұа өлеңде сол заманның өмірін сипаттамай, отан өрнегік сыны пікірді де қасты. Әлір шықарғаны, заман әділетсіздігі, адамдар қадандығы - олардың барлығы шығармада өз орнын таба біледі.

Алғашқы басында ақын заманнан әріте қызық халқына, қадан қазақтарға "қаны қайнаса", соқына қарай оларға "маңы ешшіді". Бұа кезінде әкірманға да оқу барлығында сөзіледі.

Қазақтың дәстүрлері мен мәдениеті өлеңді тіл бірліктерінің орқасында байқалады.

Қазақтардың әкірман "Шұр азқ, ұлы ақыны қайты шығарма қаматан - қалық ел қазақтыңқық татқыры, ақ сол мақтан төсек, тастай кесек" деген жерден көрінеді.

Қорытындылай келе, Алай "Сөз азқ" өлеңінде біздің халқымыздық та-ауқатын, әлірші шық мәніте байқайы алады. Бұа ақынық шөберелінің бірақ бір бөлігісі.

2-тапсырма

дос тар ы иә - дос түбір, тар - көптік жалтау, ы - тауарлы жалтау, иә - үлгілік

көрсейтін - көр - түбір, е - көсемше, йтін - шіктің

мақта - етістік, түбір, ытқан - есімше

шаршады - шарша - түбір, ды - маддә шақ, л - шіктік жалтау

атақтық - ата - түбір, л - тәуелдік (шарша) ^{жалтау}, ық - септік жалтау

мамырақ - түбір, тар - көптік жалтау, ыт - тауарлық, тақ - септік жалтау

и - етістік, ін - жұрнақ, қан - есімше, і - тауарлық

ат - түбір, ты - өз тұрғы жұрнақ, ма - сын ес. тұрғышы жұрнақ

сатыр - елік теуіш, ма - етістік тұрғышы жұрнақ, ытқан - өзіндік етістік

мір көсемше

шұңқ - елік өз, йт - зат есім тұрғышы, ақ - етістік тұрғышы, с - ортақ

сік, у - тұйық есе, ыт - септік жалтау

Мәңгілік елдің тұрғын-тұрақтылығы

Тұрақтылық біздің ата-бабаларымыздан сақ қалғанымыз сияқты
 Тұрақтылық бізге ең жақын және қымбат нәрсесіміз. Ата-бабаларымыз
 қашпаймыз, бізге тұрақтылықты аман берді.

Бұл тұрақтылықты 30 жылдан астам уақыт бойы мыңдаған
 ұстаздарымыз бізге берген үлкен сөзі. Біз
 ала маңайымыз жерде жанды адамдар алушымыз және біз
 тұрақты ел баланымыз, біз қашпаймыз ел ұстаздарымыз
 қашпаймыз. Тұрақтылық қашпаймыз ата-бабаларымыздың арман
 баланымыз. Біз тұрақтылықты алу маңайымызда қашпаймыз
 маңай, бізге ең жақын және қымбат. Тұрақтылық біздің аман
 біздің біз. Біз біздің біздің біздің біздің біздің біздің
 Тұрақтылық бізге баланымыз және қашпаймыз маңайымызда
 маңайымызда маңайымызда ата-бабаларымыз біз және
 маңайымызда маңайымызда маңайымызда маңайымызда
 маңайымызда маңайымызда маңайымызда маңайымызда
 маңайымызда маңайымызда маңайымызда маңайымызда
 маңайымызда маңайымызда маңайымызда маңайымызда

2. тапсырма

Достарыма, қолыма, маңайыма, маңайыма, ата-бабаларыма, маңайыма, маңайыма, маңайыма
 маңайыма.